

Published on www.bilvavi.net

ספר נפש החיים 013 שער ד פרק ב ידיעת כל התורה עיון לעומת דבקות > [Home](#)

ספר נפש החיים 013 שער ד פרק ב ידיעת כל התורה עיון לעומת דבקות

ובמשלי רבתא פ"י: "אמר רבי ישמעאל בא וראה כמה קשה יום הדין, שעתיד הקב"ה לדון את כל העולם כולו כו': בא מי שיש בידו מקרא ואין בידו משנה, הקב"ה הופך את פניו ממנו ומצירי גיהנם מתגברין בו כו', והם נוטלין אותו ומשליכין אותו לגיהנם. בא מי שיש בידו שני סדרין או שלשה, הקב"ה אומר לו: בני! כל ההלכות למה לא שנית אותם כו'. בא מי שיש בידו הלכות, אומר לו: בני! תורת כהנים למה לא שנית שיש בו כו'. בא מי שיש בידו תורת כהנים, הקב"ה אומר לו: בני! חמישה חומשי תורה למה לא שנית שיש בהם קריאת שמע, תפילין, ומזוזה. בא מי שיש בידו חמישה חומשי תורה, אומר לו הקב"ה: למה לא למדת הגדה כו'. בא מי שיש בידו הגדה, הקב"ה אומר לו: תלמוד למה לא למדת כו'. בא מי שיש בידו תלמוד, הקב"ה אומר לו: בני! הואיל ונתעסקת בתלמוד, צפית במרכבה כו' כסא כבודי האיך הוא עומד כו', חשמל היאך הוא עומד כו', ובכמה פנים הוא מתהפך" כו' עיין שם באורך.

דברי חז"ל הללו הם רבים הפרטים שאפשר לעמוד בהם. הסדר ראשית כל שחז"ל סידרו את סדר הלימוד: מה שנאמר מתחילה סדר של מקרא, משנה שני סדרין או שלשה, הלכות, תורת כהנים, חמישה חומשי תורה, הגדה, הואיל ונתעסקת בתלמוד, צפית במרכבה, ועוד ועוד ריבוי של דברים.

אבל לא נצא מהמכוון שלצרכו הביא הנפה"ח את דברי חז"ל הללו במשלי רבתי. שלכאורה כוונתו להביא ראיה שאין די ללמוד "מסכת אחת או פרק או משנה אחת", אלא צריך לדעת את כל התורה כולה.

והיינו משום שמדברי רבי יוחנן בן זכאי שנתבארו לעיל, היה מקום לומר כפי שחודד, שאולי זה היה הנהגה פרטית של רבי יוחנן בן זכאי, אבל זה לא נתבע כך מכל אדם ואדם שידע את כל התורה כולה. לצורך כך מביא הנפה"ח את דברי חז"ל שרואים שהאדם מחוייב [מחוייב דייקא] לדעת את כל התורה כולה. שהרי כאן נאמר, "בא וראה כמה קשה יום הדין". ויתר על כן עוד נאמר, "מי שיש בידו מקרא ואין בידו משנה מיצירי גיהנם מתגברין בו ומענישין אותו", והרי שמחוייב הדבר שהאדם יידע את כל התורה כולה. וא"כ זה לא הנהגה פרטית או מילתא דחסידותא של רבי יוחנן בן זכאי מה שלא הניח מקרא משנה הלכות ואגדות וכו', אלא מבואר שכל אדם ואדם צריך לדעת את כל התורה כולה.

אבל להבין בעומק: האם בפועל כל אדם יכול לדעת את כל התורה כולה?-

אין הכרח שכל אדם יכול לדעת את כל התורה כולה, איש לפי ערכו, לפי כוחותיו. אבל **התביעה מהאדם היא: שיהיה לו את ההשתוקקות, את הרצון, את החיפוש, ואת היגיעה לנסות לדעת את כל התורה כולה.**

וכל זאת למה? אם הוא אינו יכול לדעת את כל התורה כולה, מה יועיל רצונו? יש בזה כמה פנים, אבל הפנים שנתבארו בדברי הנפה"ח:

כי **יסוד מדרגת הלשמה הוא כח של תביעת השלמות בנפש**, מבקשי השלמות. כמו שנתחדד לעיל בשיעור הקודם, שעומק נקודת הנשמה היא תובעת שלמות, ולכן, המדרגה הפנימית של עבודת האדם שהיא תובעת דבר שלם, ולשמה במדרגת תורה ענינה- תביעת האדם להשיג את הדבר בשלמותו! גם אם הוא לא יכול להשיג את הדבר בשלמותו, אם אין לו את הרצון ואת ההשתוקקות ואת היגיעה לכיוון של דבר, הרי שבעומק חסר לו את שורש הארת הלשמה.

מי שזוכה לדעת את כל התורה כולה- **הוא במדרגת לשמה**. אבל על מנת שהאדם יהיה לכלל הפחות **מחובר למדרגת הלשמה**- מוכרח שיהיה באדם את עומק התביעה לדעת את כל התורה כולה! אבל אם אין לו כזה רצון, אם אין לו כזו תשוקה, או שהיו לו אלא שחל על גבם היאוש, הרי שמדרגת הלשמה שענינה שלמות, **נעתקה** ממדרגת נפשו.

ואפילו אם נראה לאדם שיש חלקים בחיים שבהם הוא כן תובע מעצמו שלמות, למשל כגון- בדין, בהנהגה, במידות או בשאר כל הדברים כולם, אבל רק בידיעת התורה הוא לא תובע מעצמו שלמות, **הרי שעל כרחך ששורש האור של הלשמה שמכוחו נובע מדרגת תביעת השלמות אינו קיים אצלו**, אלא שהוא תובע שלמות חלקית בענין מסוים, אבל אין לו את **שורש** המציאות של תביעת השלמות שנמצאת ב**שורש** שהיא מדרגת תורה.

להבין יתר על כן.

ישנן שתי בחינות במדרגת תורה: יש מדרגה של תורה שנקראת ידיעת כל התורה כולה, "אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את כל התורה כולה", לשון הגמ' הידועה במנחות "אני הוא שלמדתי את כל התורה כולה, מה הוא שאלמד חכמה יונית?", הרי שזוהי מדרגת ידיעת כל התורה כולה. אבל בעומק יותר, ישנה עוד מדרגה בתורה שעליה נאמר- "ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים".

יש בחינה בתורה שזה ידיעת כל התורה כולה בבחינת העסק בדברי חז"ל במה **שכתבו** להדיא. אבל מצד גדר של תורה **שבעל פה**, בינה מבין דבר מתוך דבר, על החלק הזה נאמר, ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים.

בעומק, אלו הם שני שורשים של שני כוחות בנפש: יש כח אחד בנפש שהאדם תובע שלמות, ידיעת כל התורה כולה, ויש כח שני בנפש שהוא אין סוף, שמצד כך אין סוף לדברי תורה, ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים. אלו הם שני עומקים עד למאד של חיבור האדם לתורה. מחד צריך שיהיה חיבור האדם לתורה מכח המדרגה- כל התורה כולה, זה כח השלמות שבנפש, הלשמה שבנפש, שתובע ידיעת כל התורה כולה. אבל הצד השני של המטבע שהוא העמוק בנפש, הוא שהאדם תובע אין סוף, עוד עוד עוד, דבר בלי קץ. מהמקום העמוק הזה בנפש הוא מתחבר לתורה שהיא ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים. ומהמקום העמוק הזה בנפש הוא מתחבר אליו יתברך שמו שאין לו סוף אין לו קץ ואין לו תכלית, זה מהשני הכוחות הללו.

מהכח של השלמות הוא מתחבר לבורא שהוא שלם בכל מיני שלמויות, והוא מתחבר לתורה, כל התורה כולה, מהכח של האין סוף, הוא מתחבר לתורה של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, והוא מחבר אליו יתברך שמו שאין לו סוף.

אדם שמבקש לחיות חיי פנים, לגעת במעמקי התורה, שזה מה שלומד כאן הנפה"ח [איך הדרך, תתבאר בעזר ה' לקמן מפרק ו'] אבל להיכן האדם צריך להגיע?- הוא צריך להגיע לשורש של שני החיבורים העמוקים הללו לקוב"ה ותורתו.

ואז תביעת האדם לדעת את התורה, עומדת אצלו בשני כוחות: מחד יש לו תביעה של שלמות בתורה, ומאידך יש לו תביעה של אין סוף בתורה. כאשר האדם מחובר בשני החלקים הללו למדרגת תורה, זה עומק החיבור המוחלט למעמקי התורה.

כל זמן שאין שני החיבורים הללו באיתגליא בנפש, תביעה בפועל לשלמות התורה, ותביעה בפועל לאין סוף באופן שאין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, אין לאדם חיבור שלם לתורה, רק כאשר יש לאדם את החלקים הללו גם יחד, זה עומק החיבור של האדם, וזה שלמות מדרגת הלשמה.

ומסתברא נמי הכי- וממשיך הנפה"ח ואומר, שגם יש סברא לדבר שהעסק בדברי תורה הוא לא באופן של מסכת אחת או פרק או משנה אחת באופן של דבקות, אלא העסק הוא ידיעת כל התורה כולה, לא באופן של דבקות בבורא לפי החלקים שנתבאר לעיל.

מה הראיה שבדבר?

שהרי כמה הלכות מרובות יש בש"ס, שבעת אשר האדם עוסק בהם, הוא צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם, כגון קניין ופתחי נידה שהן הן גופי הלכות, או המשא ומתן בש"ס, וכללי דיני מיגו של רמאות שהיה הרמאי יכול לטעון, וכמעט בלתי אפשר (!) שהיא אצלו אז גם הדבקות בשלמות כראוי.

מונח כאן בדברי הנפה"ח הללו שתי נקודות:

ראשית כהמשך לדברים שנתבאר לעיל, שמא תאמר שרבי יוחנן בן זכאי עשה את הדבר ממידת חסידות, אומר הנפש החיים שזה לא חסידות גמורה. כי אם העבודה היא תורה מתוך דבקות, אם הוא מרבה תורה הוא גורם לידי כך שיש ריבוי תורה

ומיעוט דבקות, הרי שזה חסידות לחד צד.

אבל יתר על כן, לעומק נקודת נידון הסוגיא, אומר הנפה"ח:

יש מצוה של ידיעת כל התורה כולה, וכל התורה כולה כוללת בתוכה חלקים רבים שצריך לעיין בהם "להעמיק מחשבתו ושכלו בעיני הגשמיות שבהם", כלומר יש חלקים בתורה שעיון המחשבה והשכל הוא לא בעיני הגשמיות, יותר קל וקרוב לאדם להיות בדבקות בזמן שהוא עוסק באותם דברים, אבל יש חלק גדול מהדברי תורה, שהעסק בהם הוא ענין של גשמיות, ואין העבודה של לימוד תורה רק באופן של למיגרס אלא באופן שצריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו, וכיון שהוא מעמיק מחשבתו ושכלו בעיני הגשמיות שבהם, כמעט בלתי אפשר שיהא אצלו אז גם הדבקות בשלמות כראוי. ואם תאמר שכל ענינה של עסק התורה היא דבקות, יש כאן תרתי דסתרי: כי מחד צריך לעסוק בתורה בדבקות, ומאידך האדם צריך לעסוק בעיני הגשמיות שבהם. אלא על כרחך אומר הנפה"ח: שמסתברא מילתא הדבר, שלא זו ההבחנה של דבקות כאשר האדם עוסק בדברי תורה. אלא **ענינה של דבקות בתורה** כמו שנתבאר, שהאדם צריך להיות מחובר ל'שלמות' של מדרגת התורה בשעה שהוא עוסק בדברי תורה!

אבל צריך להבין עמוק.

אדם שהוא שלם בקדושתו יתברך שמו, שזהו תכלית המכוון ותכלית היצירה, ושאיפת עומק נשמתם של ישראל, צריך- **שיהיה לו דבקות בבורא וצריך- שיהיה לו דבקות בתורה.**

ובשעה שהוא עוסק בדברי תורה, הוא צריך שיהא דבוק בדברי תורה שבהם הוא עוסק, אבל הוא צריך שהוא **לא יתנתק לגמרי** משורש הדבקות שלו בבורא יתברך שמו. כמו שיאריך הנפש החיים בעצמו לקמן (בפרק ז').

בשעה שהאדם עוסק בכל עיני המשא ומתן בש"ס, **כמה השיעור** של העסק שהוא יכול לעסוק בהם בעמל ויגיעה ועיון? - עד כמה שלכשיקום מן הספר עדיין יהיה לו חיבור לבורא יתברך שמו. אבל אם כאשר הוא יקום מן הספר, ובלשון הנפה"ח לקמן (בפ"ז) כבה יראת ה' מלבבו, אז הוא צריך עכשיו להפסיק ולחזור לדבקות בבורא.

אם כאשר הוא יעמיק ויעסוק באותו דבר הוא יאבד את הדבקות בבורא, וק"ו אם מעיקרא אין לו דבקות בבורא והוא עוסק רק בדבקות התורה, לא זו הצורת תכלית החיים.

אבל אם האדם זכה שיש לו הכרה ודבקות בבורא, והוא זכה שיש הכרה ודבקות בתורה, עכשיו הוא צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו בעיני הגשמיות שבתורה, כמה השיעור שהוא יכול להעסיק באותו דבר? - כל זמן שברגע שהוא יפסיק ללמוד הוא יוכל לחזור לדבקותו בבורא, זה השיעור של ההתעסקות שלו בעומקה של תורה. אבל אם לא, אומר הנפה"ח לקמן (בפ"ז): הוא צריך להפסיק עכשיו מהלימוד ולעסוק ביראת ה' בחזרה, לעורר בחזרה את מקום החיבור שלו לבורא.

זה לא נאמר לרוב בני האדם. ומדוע זה לא נאמר למעשה על רוב בני האדם? - כי רוב בני האדם אין להם כלל דבקות בבורא, ולכן העסק בתורה לא מפסיק אצליהם את הדבקות בבורא כי אין להם את זה.

אבל למי שכן יש דבקות בבורא, ואם הוא יעסוק בתורה הוא יאבד את הדבקות בבורא, הרי ששיעור העסק התורה צריך להיות עם ההפסקה, שלא יכבה יראת ה' בלבבו, שלכשיקום מן הספר, הוא יוכל לחזור בחזרה למדרגת הדבקות בבורא, וחוזר חלילה כסדר.

צורת החיים הפנימית היא: שבשעה שהאדם לא נמצא בעסק דברי תורה מכל סיבה שלא תהא, או כי הוא נמצא במקומות המטונפים, או בט' באב, או בכל זמן שלא יהא מכל סיבה שלא תהא- אז יש לו דבקות פשוטה בבורא. וכשהוא עוסק בדברי תורה- הוא דבוק בדברי תורה, ומעיון עד עומק העיון הדק שהוא יכול להגיע, אבל הני מילי, בתנאי שהוא לא מאבד את הקשר למציאות הבורא יתברך שמו.

זו צורה הפוכה לגמרי ממה שרוב בני האדם מכירים בצורת החיים. עוד פעם, רוב בני האדם לא מכירים דבקות בבורא, ולכן עסק התורה לא מבדיל אותם מדבקות בבורא כי הם מעיקרא לא שם.

אבל לאותם יחידים שזכו להכיר ולהרגיש את מציאותו יתברך שמו, אז צורת העסק בתורה מקבלת את הפנים העמוקות שעל זה נתייסד שער ד' בנפה"ח: חיבור מתמיד אליו יתברך שמו ולתורתו, בשעת עסק התורה הוא מחובר לתורה בעומק העיון, אבל בשיעור שלא יכבה יראת ה' מלבבו שיוכל לחזור לדבקות בבורא, וחוזר חלילה כל הזמן.

בזמן שהוא עוסק בדברי תורה, הוא יכול ורשאי, ויתר על כן, כמעט בלתי אפשרי שהוא מוכרח להתנתק מהמחשבה של מציאות הבורא יתברך שמו! אבל רק לזמן, ולא שזה יפעל ניתוק בנפש! לאותו זמן הוא מתנתק, באופן שחוזר לתלמודו מיד, מעין אותו דבר, הוא חוזר לבוראו מיד!

זוהי הצורה השלמה של עסק בדברי תורה, מתוך היקף שלם של חיים של חיבור להקב"ה ולתורתו יחד...

- [נפש החיים שער ד](#) [1]

Source: <http://bilvavi.net/shiur/לעומת-דבקות-עיין-התורה-כל-ידיעת-כל-התורה-עיין-לעומת-דבקות>

Links

[1] <http://bilvavi.net/nefesh.hachaim.dalet>